

Nederlands Juristenblad, Gelijke munt voor beklaagde ex artikel 12 Sv Waarom art. 12 Sv-procedurekosten onder artikel 591a Sv moeten worden begrepen

Vindplaats: NJB 2008, 383
Auteur: W.H. Jebbink [✉](#)

Bijgewerkt tot: 22-02-2008

Waarom art. 12 Sv-procedurekosten onder artikel 591a Sv moeten worden begrepen

In het concept-wetsvoorstel Schadecompensatie strafvorderlijk overheidsoptreden^[1] en de (concept-)memorie van toelichting daarop wordt geen standpunt ingenomen over de vraag, of artikel 591a Sv zich uitstrekt tot de art. 12 Sv- procedure. Het zou verhelderend zijn indien dat wel gebeurt, omdat de rechtspraak op dit punt grillig is: vier gerechtshoven houden sinds 2004 consequent de vinger op de knip, terwijl onlangs Rechtbank Rotterdam weer een verzoek tot compensatie honoreerde.^[2]

De argumenten, die de hoven tegen kostenvergoeding gebruiken, luiden samengenomen als volgt:

- het initiatief in de beklagprocedure gaat uit van de rechtstreeks belanghebbende, zodat de ratio ontbreekt om de kosten voor rekening van de staat te laten komen;
- de gewezen beklaagde is in een art. 12 Sv-procedure geen verdachte maar een partij in een procedure die sterk administratiefrechtelijke trekken vertoont;
- ongelijke behandeling ontstaat, indien uitsluitend de gewezen beklaagde rechtsbijstandskosten van de staat vergoed kan krijgen;
- een art. 12 Sv-procedure is geen onderdeel van een strafprocedure en kan daarmee evenmin op een lijn worden gesteld;
- de wetgever heeft de 591a Sv-procedure op een als limitatief op te vatten aantal procedures van overeenkomstige toepassing verklaard;
- indien de wetgever de mogelijkheid had willen openen voor dergelijke kostenvergoeding, zou daaromtrent een regeling in de wet zijn opgenomen.^[3]

Geen van deze argumenten overtuigen. Tegen het argument dat in een art. 12 Sv-procedure het *initiatief van de klager* komt, dient te worden ingebracht dat dit initiatief rechtstreeks is terug te voeren op - althans een directe afgeleide is van - de initiatiefbevoegdheid van uitsluitend het Openbaar Ministerie.^[4]

Het argument dat de procedure ex artikel 12 Sv *meer administratiefrechtelijk is dan strafrechtelijk*, is evenmin sterk. De beklaagde kan immers louter in een art. 12 Sv-procedure worden betrokken omdat hij strafrechtelijk vervolgd werd (of - in de optiek van de klager - had moeten worden vervolgd), terwijl beoogd wordt die vervolging te laten herleven. In het 'tussenstadium' van de art. 12 Sv-procedure heeft de klager het uitdrukkelijke recht zichzelf niet te belasten (art. 12g Sv), waardoor zijn positie

gelijkgesteld is met die van een verdachte. Verder wordt de procedure geregeld in het Wetboek van Strafvordering. In de optiek van de beklaagde is er dus geen of nauwelijks verschil met een gewone strafprocedure.

Tegen het argument dat er *ongelijkheid tussen partijen* zou ontstaan, kan worden ingebracht dat de klagende en beklaagde partij reeds ongelijk zijn: uitsluitend de beklaagde wordt geconfronteerd met dreigende strafvervolgning. In veel gevallen van niet-verdere vervolging is het gerechtshof het eerste forum waarop de beklaagde zijn zaak kan laten 'bepreiten'. Aangezien het daarbij onder meer om de haalbaarheid van de zaak gaat, dient een 'verdediging ten gronde', dus volgens het gehele schema van de artikelen 348-350 Sv, te worden gevoerd. Daarom dient, als het beklag ongegrond wordt bevonden, in beginsel te worden aanvaard dat de beklaagde zijn advocaatkosten heeft moeten maken om het door het hof gehonoreerde standpunt, dat hij niet verder wordt vervolgd, te bereiken.^[5] Het achterwege laten van kostenvergoeding kan daarbij de ongewenste stimulans aan de beklaagde partij geven om maar zonder advocaat te verschijnen, hetgeen een evenwichtige beoordeling belemmert. Is een art. 12 Sv-procedure *geen onderdeel van een strafprocedure c.q. daarmee niet op een lijn te stellen?* Waar de hoven deze eis stellen, heeft de Hoge Raad als maatstaf voor kostencompensatie aangelegd of de procedure rechtstreeks met de strafzaak samenhangt. Op die grond oordeelde hij dat de advocaatkosten voor de verzoekschriftenprocedure *an sich* voor vergoeding ex artikel 591a Sv in aanmerking komen: 'Deze kosten zijn weliswaar ontstaan na beëindiging van de strafzaak tegen de gewezen verdachte doch hangen met die zaak rechtstreeks samen.'^[6]

In Melai wordt erop gewezen dat de regeling van artikel 591a Sv zijn grondslag vindt in de erkenning dat het - gezien het justitiële verloop van zaken - achteraf onbillijk kan zijn *de nadelige gevolgen van de destijds bestaande verdenking* voor rekening van de gewezen verdachte te laten.^[7]

Het criterium dat de hoven hanteren, is dus te eng. Dat blijkt ook uit de opvatting van Van Woensel, die er in dit verband op wijst dat 'de zaak' niet altijd hoeft te leiden tot een strafprocedure om toch onder de reikwijdte van artikel 591a Sv te vallen.^[8]

De samenhang van de strafzaak met de art. 12 Sv-procedure blijkt voorts uit de wet, waarin een driemaandentermijn is bepaald waarbinnen belanghebbenden na een kennisgeving van niet-verdere vervolging beklag kunnen indienen. Dat geldt ook voor een transactie en de op korte termijn in te voeren strafbeschikking. Ook na berusting door het Openbaar Ministerie in een formele einduitspraak (bijvoorbeeld niet-ontvankelijkverklaring van het Openbaar Ministerie) kan de rechtstreeks belanghebbende beklag doen ex artikel 12 Sv.

Door al deze mogelijkheden, die na de beëindiging van de vervolging door het Openbaar Ministerie openstaan, is de procedure ex artikel 12 Sv te beschouwen als geïntegreerd in de strafprocedure. De verhouding tussen een kennisgeving van niet-verdere vervolging en artikel 12 Sv is geëxpliciteerd in artikel 246 lid 3 Sv: de kennisgeving blijft achterwege indien reeds beklag ex artikel 12 Sv e.v. is gedaan.

Voorts is beklag vergelijkbaar met de verplichting van de officier van justitie ten aanzien van het indienen van een ontnemingsvordering om een voornemen uiterlijk bij requisitoir in een strafzaak kenbaar te maken. Deze overeenkomst is hier relevant, nu in de zin van artikel 591a Sv een ontnemingsprocedure, volgend op een strafzaak, als onderdeel van die zaak wordt aangemerkt.^[9]

De inbedding van de art. 12 Sv-procedure blijkt tot slot ook uit het feit dat een beklag tegen de beslissing van het Openbaar Ministerie om niet (verder) te vervolgen de zaak niet doet eindigen. Een ongegrondverklaring van het beklag levert 'slechts' een beslissing over de vraag of terecht niet (verder) wordt vervolgd, geen vervolgingsverbod.^[10]

Limiteert de wet expliciet de procedures op welke artikel 591a Sv van toepassing is? De eerdergenoemde beslissing van de Hoge Raad om de advocaatkosten wegens de procedure ex artikel 591a Sv op zich onder 'de zaak' te begrijpen, weerlegt het argument dat artikel 591a Sv zich, anders dan de hoven menen, tot de in dat artikel opgesomde procedures beperkt. Het oordeel van de Hoge Raad berust kennelijk op de gedachte dat de wet zich niet met zoveel woorden tegen zo'n vergoeding verzet.^[11] Daarmee is ook het argument weerlegd dat indien de wetgever kostenvergoeding voor de art. 12 Sv-procedure had gewenst, dit expliciet zou zijn geregeld.

Alle redenen om tot in beginsel tot advocaatkostenvergoeding over te gaan. Indien een verdachte niet verder wordt vervolgd, vervolgens in een art. 12 Sv- procedure wordt betrokken en met een herleving van dezelfde vervolging wordt geconfronteerd, is het na een voor hem gunstig einde van zijn zaak niet uit te leggen dat zijn advocaatkosten voor het 'tussenstadium' niet worden vergoed. Terwijl hij daarin misschien de meeste kosten heeft geleden.

Voetnoten

- ^[1] (advocaat te Amsterdam)
- ^[1] Concept van oktober 2007, <http://www.justitie.nl>.
- ^[2] Hof Den Haag 28 januari 2004, LJV AO2525, Hof Leeuwarden 28 april 2004, LJV AO8582, Hof Arnhem 25 juni 2006, LJV BA2766 en Hof Den Bosch 6 maart 2007, LJV BN2001, Rb. Rotterdam 9 oktober 2007, beschikkingsnr. 06/126 (ongepubl.; niet onherroepelijk).
- ^[3] Hof Den Haag 28 januari 2004, LJV AO2525; overige hoven gebruiken dezelfde argumenten.
- ^[4] Vgl. A.M. van Woensel, in: Handboek strafzaken, okt. 2004, [82.5]- 3.
- ^[5] Voor eenzelfde redenering inzake beëindiging zaak door technische vrijspraak: zie Hof Den Haag, 14 december 1984, NJ 1985, 258.
- ^[6] HR 20 mei 1986, NJ 1987, 28.
- ^[7] Melai, suppl. 70 (januari 1990), aant. 1 ad art. 591a Sv.
- ^[8] A.M. van Woensel, a.w., [82.5]- 3.
- ^[9] HR 8 mei 2001, JOL 2001/324.
- ^[10] G.J.M. Corstens, a.w., p. 526.
- ^[11] Vgl. COM HR 20 mei 1986, NJ 1987, 28.